

การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา A Study on the Components of Digital Leadership of School Administrators

ไพฑูรย์ โคตรชมพู¹

วันเพ็ญ นันทะศรี² และ ทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์³

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร^{1,2,3}

Phaitoon Kotchomphu¹

Wanpen Nanthasee² and Saphirun Jantharak³

Sakon Nakhon Rajabhat University^{1,2,3}

Corresponding Author, Email: 2019phaitoon2019@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสังเคราะห์องค์ประกอบจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 14 แหล่ง ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และ (2) การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 24 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (6 ตัวบ่งชี้) การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล (5 ตัวบ่งชี้) การสื่อสารดิจิทัล (7 ตัวบ่งชี้) และการเรียนรู้ดิจิทัล (6 ตัวบ่งชี้)

2) ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.51) แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบที่สังเคราะห์ขึ้นมีความครอบคลุมและสามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล; ผู้บริหารสถานศึกษา; องค์ประกอบ; วิสัยทัศน์ดิจิทัล

* ได้รับบทความ: 25 ตุลาคม 2568; แก้ไขบทความ: 26 พฤศจิกายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 30 มิถุนายน 2569

Abstract

This study aimed to: (1) identify the components of digital leadership among school administrators and (2) evaluate the suitability of those components. The study employed a mixed-methods research design conducted in two phases. The first phase involved synthesizing digital leadership components from 14 related documents and research studies using content analysis. The second phase evaluated the suitability of the synthesized components through expert assessment by five purposively selected specialists. The research instruments consisted of a document synthesis form and a five-point rating scale questionnaire. Data were analyzed using content analysis, frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The findings indicated that:

1) the digital leadership framework for school administrators comprised four components with twenty-four indicators, including Digital Vision (6 indicators), Digital Culture (5 indicators), Digital Communication (7 indicators), and Digital Learning (6 indicators); and (2) the experts evaluated the overall suitability of the proposed framework at the highest level ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.51). These findings suggest that the synthesized framework is comprehensive and can serve as a practical guideline for developing digital leadership competencies among school administrators in contemporary educational settings.

Keywords: Digital Leadership; School Administrators; Components; Digital Vision

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลต่อการดำเนินชีวิต การสื่อสาร การเรียนรู้ และการบริหารจัดการองค์กรในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะสถานศึกษาที่ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมดิจิทัล ซึ่งข้อมูล ข่าวสาร และองค์ความรู้สามารถเข้าถึงและเผยแพร่ได้อย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดทั้งโอกาสในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและความท้าทายจากการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม เช่น ภัยคุกคามทางออนไลน์ การละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี และผลกระทบต่อสุขภาวะของเด็กและเยาวชน ดังนั้น สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีระบบบริหารจัดการที่สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลควบคู่กับการสร้างความรู้เท่าทันและความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียนและบุคลากร

ภายใต้บริบทดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงขององค์กร เนื่องจากภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้อิทธิพล การสื่อสาร และการสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้บุคลากรร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม บทบาทของผู้บริหารในปัจจุบันไม่ได้จำกัดเพียงการวางแผน การสั่งการ และการควบคุมการปฏิบัติงานเท่านั้น แต่ยังสามารถคาดการณ์การเปลี่ยนแปลง มีความยืดหยุ่นในการบริหาร และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลจึงเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน เพราะช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำพาสถานศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในสังคมดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม

ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาครอบคลุมทั้งการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ การส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม การพัฒนาระบบการสื่อสารภายในและภายนอกองค์กร ตลอดจนการสนับสนุนให้ครูและบุคลากรสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารจึงต้องมีทั้งความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่เหมาะสมต่อการใช้เทคโนโลยี รวมถึงสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์และสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการเปลี่ยนแปลงองค์กร การนำเทคโนโลยีมาใช้จึงไม่ควรมุ่งเฉพาะการจัดหาอุปกรณ์หรือระบบสารสนเทศ แต่ต้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายทางการศึกษา การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า นักวิชาการได้เสนอองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลไว้อย่างหลากหลาย โดยมีทั้งองค์ประกอบที่สอดคล้องและแตกต่างกันตามบริบทของการศึกษา ส่งผลให้ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนว่าองค์ประกอบใดมีความสำคัญและเหมาะสมสำหรับใช้เป็นกรอบในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ การสังเคราะห์องค์ประกอบจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงมีความจำเป็น เพื่อค้นหาลักษณะที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงวิชาการรองรับ และนำไปประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ อันจะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความเป็นไปได้ในการนำผลการวิจัยไปใช้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยสังเคราะห์จากแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นข้อมูลสารสนเทศและกรอบแนวคิดสำหรับหน่วยงานทางการศึกษา และสถานศึกษาในการกำหนดนโยบาย วางแผนพัฒนาผู้บริหาร และเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลให้สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการศึกษาในยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยบูรณาการการวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณในรูปแบบการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Expert Evaluation) เพื่อศึกษาและประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร ตำรา บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 14 แหล่ง ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยพิจารณาจากความสอดคล้องกับประเด็นการวิจัยและความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร (Document Synthesis Form) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้บันทึกองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และประเด็นสำคัญจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจำแนกองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล พร้อมทั้งจัดทำตารางสังเคราะห์องค์ประกอบโดยใช้ความถี่ของการปรากฏในแต่ละแหล่งข้อมูลเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) โดยกำหนดให้องค์ประกอบที่ปรากฏตั้งแต่ 6 แหล่งขึ้นไป หรือคิดเป็นร้อยละ 43 ขึ้นไป เป็นองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย

อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน และครูผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารหรือการจัดการศึกษา จำนวน 2 คน โดยทุกคนมีคุณสมบัติและประสบการณ์สอดคล้องกับประเด็นการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด ครอบคลุมองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความร่วมมือในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ จากนั้นรวบรวมแบบประเมิน ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) พร้อมแปลผลตามเกณฑ์มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดให้องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่ามีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาได้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 14 แหล่ง โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการแจกแจงความถี่ขององค์ประกอบที่ปรากฏในแต่ละแหล่งข้อมูล ผลการสังเคราะห์พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก และ 24 ตัวบ่งชี้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบ	จำนวนตัวบ่งชี้	ความถี่	ร้อยละ
1. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Vision)	6	14	100.00
2. การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล (Digital Culture)	5	10	71.43
3. การสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication)	7	7	50.00
4. การเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning)	6	6	42.86

จากตารางที่ 1 พบว่า องค์ประกอบที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด คือ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (ร้อยละ 100.00) รองลงมา ได้แก่ การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล (ร้อยละ 71.43) การสื่อสารดิจิทัล (ร้อยละ 50.00) และ การเรียนรู้ดิจิทัล (ร้อยละ 42.86) ตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 6 แห่งขึ้นไป จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านเป็นองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

2. ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้วิจัยนำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์ไปประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ผลการประเมินแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.70	0.53	มากที่สุด
การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล	4.64	0.50	มากที่สุด
การสื่อสารดิจิทัล	4.67	0.44	มากที่สุด
การเรียนรู้ดิจิทัล	4.70	0.49	มากที่สุด
รวม	4.67	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และ การเรียนรู้ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน ($\bar{x} = 4.70$) รองลงมา ได้แก่ การสื่อสารดิจิทัล ($\bar{x} = 4.67$) และ การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ($\bar{x} = 4.64$) ซึ่งทุกองค์ประกอบได้รับการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า องค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัล และการเรียนรู้ดิจิทัล มีความครอบคลุมและเหมาะสมสำหรับใช้เป็นกรอบในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดแนวทางพัฒนาผู้บริหารให้สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (2) การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล (3) การสื่อสารดิจิทัล และ (4) การเรียนรู้ดิจิทัล รวมทั้งสิ้น 24 ตัวบ่งชี้ แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลมิได้หมายถึงเพียงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเท่านั้น แต่เป็นการบูรณาการวิสัยทัศน์ การบริหารจัดการ การสร้างวัฒนธรรมองค์กร การสื่อสาร และการพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัลและขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2561) ที่เสนอว่าผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหาร การตัดสินใจ และการพัฒนาองค์กร ตลอดจนสอดคล้องกับ Aktas และ Karaca (2022) ที่อธิบายว่าภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพขององค์กรทางการศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Xu และ Julsuwan (2024) ซึ่งพบว่าองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีประกอบด้วยกำหนดวิสัยทัศน์ การสร้างวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรม การสื่อสาร และการส่งเสริมการเรียนรู้ดิจิทัล

เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล เป็นองค์ประกอบที่ปรากฏในเอกสารและงานวิจัยมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารจำเป็นต้องสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี รวมทั้งสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์สู่ครูและบุคลากรเพื่อสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร ขณะที่ การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และสร้างนวัตกรรมในการจัดการศึกษา ส่วน การสื่อสารดิจิทัล ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงาน การประชาสัมพันธ์ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกองค์กร และ การเรียนรู้ดิจิทัล เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการบริหารสถานศึกษาโดยรวม

2. การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลทั้ง 4 องค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.67 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์มีความครบถ้วน ชัดเจน และสอดคล้องกับบริบทของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์ประกอบดังกล่าวได้รับการสังเคราะห์จากเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยทั้งใน

ประเทศและต่างประเทศที่มีความหลากหลาย ก่อนนำมาผ่านการพิจารณาและประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จากหลายสาขา จึงทำให้องค์ประกอบที่ได้มีความเหมาะสมทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ นราภรณ์ คำแห่งพล (2567) ที่พัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และพบว่าองค์ประกอบที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมอยู่ในระดับสูง รวมทั้ง สอดคล้องกับ ชุตีรัตน์ กาญจนธนะชัย (2563) ที่เสนอว่าตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำดิจิทัลควรผ่านการสังเคราะห์จาก แหล่งข้อมูลที่หลากหลายและผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้ในการพัฒนาและประเมิน ผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรนำองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัล และการเรียนรู้ดิจิทัล ไปใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาในยุคดิจิทัล

1.2 สถานศึกษาควรออกแบบโครงการหรือหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารที่มุ่งเสริมสร้างสมรรถนะ ด้านภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการกำหนดวิสัยทัศน์ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่ง การเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร และการส่งเสริมการเรียนรู้ดิจิทัลของครูและบุคลากร

1.3 หน่วยงานทางการศึกษาควรนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนาเป็น เกณฑ์หรือเครื่องมือสำหรับการประเมิน การติดตาม และการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการและคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่าง ต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

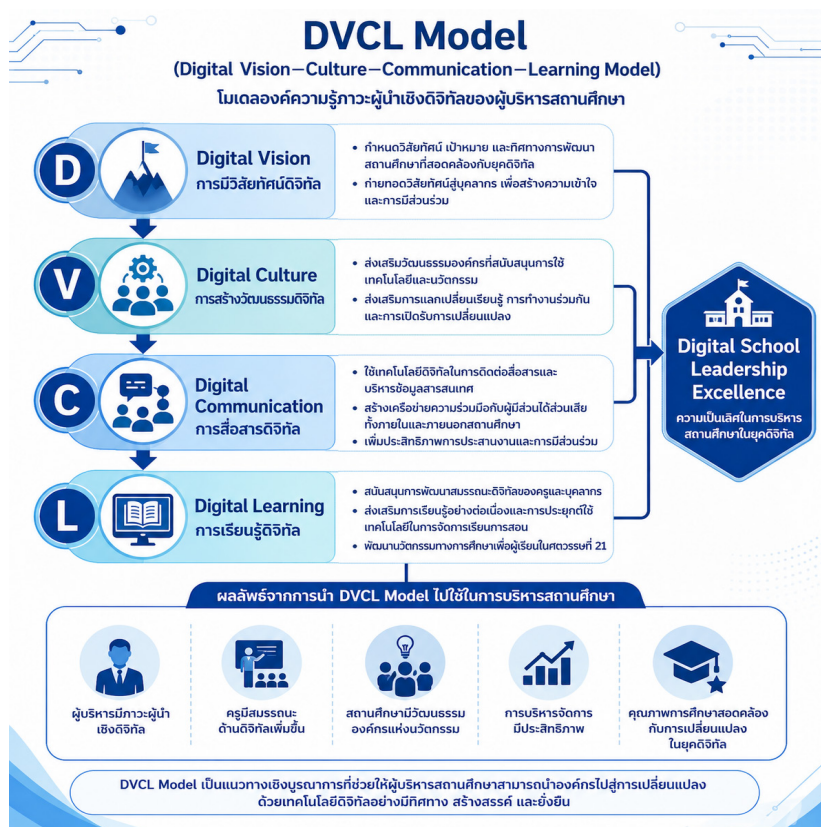
2.1 ควรศึกษาการพัฒนาและตรวจสอบโมเดลภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) และการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อยืนยันความตรงเชิงโครงสร้างของ องค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์หรืออิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลที่มีต่อผลลัพธ์ทางการบริหาร สถานศึกษา เช่น ประสิทธิภาพขององค์กร คุณภาพการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะครู นวัตกรรมทางการศึกษา หรือผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

2.3 ควรขยายการวิจัยไปยังบริบทของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน เช่น สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนเอกชน สถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเปรียบเทียบองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลและตรวจสอบความเหมาะสมของการประยุกต์ใช้ในบริบทที่หลากหลาย

องค์ความรู้ใหม่

องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Vision) การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล (Digital Culture) การพัฒนา การสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) และการส่งเสริม การเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning) ซึ่งร่วมกันนำไปสู่ ความเป็นเลิศในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (Digital School Leadership Excellence) ส่งผลให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล ครุมีสมรรถนะด้านดิจิทัล เพิ่มขึ้น สถานศึกษามีวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรม การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ และคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล

ภาพที่ 1 DVCL Model (Digital Vision–Culture–Communication–Learning Model)

เอกสารอ้างอิง

- ชญานิศ โฆษิตพิมานเวช. (2566). สถานศึกษาเอกชนยุคดิจิทัล. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 6(5), 578-597.
- ชุตีรัตน์ กาญจนธนะชัย. (2563). ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 18(2), 103-111.
- ทองศักดิ์ วงศ์ชมภู. (2566). การบริหารวัฒนธรรมดิจิทัลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 2. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 3(9), 43-55.
- ทศพล สุวรรณราช, & ชลาภรณ์ สุวรรณสัมฤทธิ์. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 7(3), 160-177.
- ธีระนันต์ โมธรรม. (2566). องค์ประกอบภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในนครพนม. วารสารวิจัยวิชาการ, 6(3), 77-92.
- นราภรณ์ คำแหงพล. (2567). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารศิลปการจัการ, 8(2), 373-394.
- ณัฐณกรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์. (2563). ภาวะผู้นำทางการบริหารการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ณัฐธิดา ทิศาภาค. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรังสิต.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- พรวิภา เขยกลีน. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฝนทิพย์ หาญชนะ และ ศักดิ์ฤทธิ์ ศิลาลาย. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนสหวิทยา เขตชลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง. Journal of Roi Kaensarn Academi, 7(6), 117-133.

- ภานุมาศ จันทร์ศรี. (2562). โมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา: การวิจัยแบบผสมผสาน. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มูฮำหมัดรุสสัน ลือบาคะลูติง. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตวันงั กระบี่. (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- เมธิตา วงษ์คลองเชื่อน. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย. วารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 4(2), 1-17.
- รุ่งรัตน์ พลชัย. (2563). ภาวะผู้นำกับการบริหารในยุคดิจิทัล. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมรวิทยาเขตอีสาน, 1(3), 53-62.
- รุสมัน มะนอ และ อำนวนย ทองโปร่ง. (2566). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 15(1), 143-156.
- ลัทธิวรรณ วงษ์โพย. (2566). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชมัยวิทยาลัย.
- เลอศักดิ์ ตามา และ สุมาลี ศรีพุทธรินทร์. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วารสารรัชต์ภาคย์, 15(38), 224-240.
- วันชัย ราชวงศ์. (2562). ภาวะผู้นำสถานศึกษายุคดิจิทัล. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 1(4), 25-32.
- วีรวัฒน์ การุณวงษ์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สกวรัตน์ เมืองจันทร์. (2567). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (หน้า 2228-2237). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570).

- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชนา โกมลวนิช. (2563). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. ใน การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 21 (หน้า 1–8). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุนิสา ศรีสมภาร และ โสภณ เพ็ชรพวง. (2566). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชนอำเภอเมืองนครราชสีมา. e-Journal of Education Studies, Burapha University, 5(3), 14–26.
- สุภาพร ศรีพรหม. (2567). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. วารสารมณีเชษฐารามวัดจอมมณี, 7(5), 816–831.
- สุริรัตน์ รอดพัน, นเรศ ชันธีระ และ สุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, 9(35), 36–45.
- อลงกต สุทธการ. (2564). แนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน. (การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อริพัชร นิธิกิตต์สุขเกษม. (2565). ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ กศน.อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง. Journal of Modern Learning Development, 7(9), 38–54.
- Aktas, N., & Karaca, F. (2022). The relationship between Turkish high school administrators' technology leadership self-efficacies and their attitudes and competencies towards technology use in education. Participatory Educational Research, 9(5), 430–448. <https://doi.org/10.17275/per.22.118.9.5>
- Xu, D., & Julsuwan, S. (2024). The study of components of technology leadership of teachers in public art education management in Nanning, Guangxi. Asian Journal of Education and Training, 10(4), 109–120.